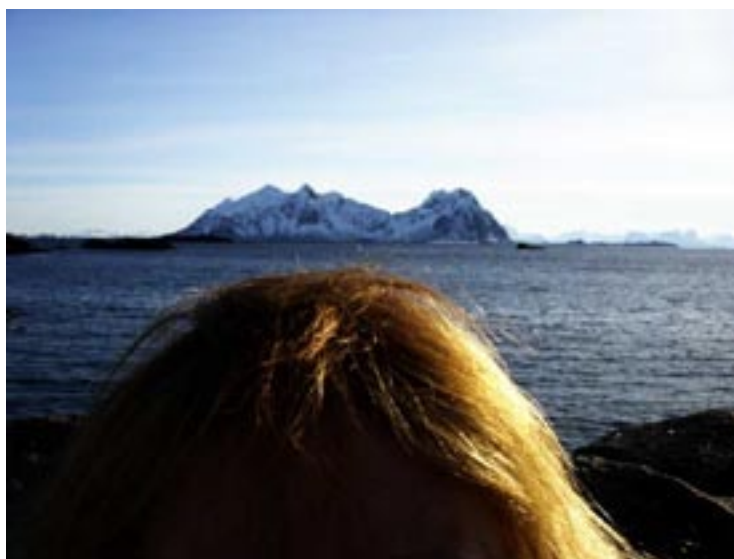


*Jag reser till Lofoten med Adorno.
Jag är resenär. Jag är turist. Jag är konstnär.
Jag tänker på de första turisterna på 1700talet
som kom till Alperna för att bedövas.
Jag tänker på resandet som befriare.
Jag tänker på chartermålet Thailand
som exotism och senare katastrof...*



Jag reser till Lofoten med Adorno

När jag reser är jag osårbar. Det är inte på riktigt. Drömmar laddas, nya efter varandra. Jag gör inte motstånd mot det närvarande. Jag vidgar mina vyer. Lösryckt, på väg som i en jätteillusion.. Att resa är att lämna något. Är att söka glömma något för att se igen. Och ändå. Det oväntade ryms i kontrollerbart format. När jag reser förväntar jag mig alltid utvägar. För jag är en resenär. Ingen flykting. Jag åkte hit med Europas största privata kollektivtrafikbolag. Det är ett företag som ingår i en koncern som investerar i framförallt vatten resurser. Bolaget är en världsledande aktör när det gäller privatisering av dricksvatten. Connex är företaget som kör SJs gamla vagnar genom Sverige till Narvik. Det handlar om lågbudgetvagnar -flera klasser under varianten x 2000. En trevligt uppsträckt konduktör med svettpärlor i pannan har koll på passagerarlistan. Kuddarna i kupén är alla solkiga och oformliga. Billiga transportmedel ger billiga biljetter- det måste man ju förstå, eller? Jag hade kunnat ta flyget men jag vill åka tåg. Se Sverige. Timme efter timme ser jag tysta granar. Hur många miljarder? Det skulle jag haft tid att räkna ut om jag bara kunde... Olika granar. Som bara väntar. Samma gran. Olika glest. I olika höjd. (Fyra turistande tonåringar från Tokyo i min kupé säger att granarna ser helt annorlunda ut i Japan.) Såsmåningom upptäcker jag att Sverige finns snarare inne i tåget än utanför fönstret. Då och då längs färden genom Norrland stannar tåget till och det blir trångt i korridoren. Det kommer en mamma med fyra skolbarn i olika åldrar med sju blåa fyllda Ikeakassar förbi. De doftar schampoo. .Då och då kliver skolklasser på laddade med skidutrustningar. Mitt i natten när jag nästan somnat sveper en annorlunda doft in genom dörren. -Det luktar fattigdom. Ett litet sällskap på en man, en kvinna och ett barn passerar och tar plats i kupén bredvid. De tycks ha haft en alltför lång resa. Tungt, tyst och stilla reser de i mörkret till synes utan bagage. I gryningen kliver de av omärkligt någonstans i granlandet, försvinner



Landskapsmålningar är som tvserier

Att måla landskap är att ordna kaos. Det är min hypotes. Jag sitter i Konstnärshuset i Svolvær, Lofoten. Jag ser fantastiska fjäll, som vykort, inramade av monumental ateljéfönster. Ett mäktigt scenario utanför ett tomt rum. Jag bläddrar i husets tunga gästböcker. Hälsningar av typen ”Jag kommer tillbaka. Det finns några toppar kvar som jag inte hann med” tycks vara ett bra sätt att uttrycka hur man känner. Jag finner foton från tidigt 1900-tal av husets donator poserande i lång sälpäls, björnskinnskor och med stafflit fastspänt runt midjan, penseln beredd i handen. Jag hittar också hennes biografi ”Envar sitt eget ödes lekboll” (1934) i en av bokhyllorna. Målarinnan Anna Boberg från Stockholm pendlade mellan den europeiska överklassens mondäna kulturliv och det exotiska Lofoten i början av 1900-talet. Hon kände sig hemma i både Stockholm, Paris och i det arktiska landskapet där hon kom att tillbringa tre år av sitt liv. Det första mötet med det ociviliserade beskriver hon i boken som mötet med Hotell Lofoten i form av ”en frånvaro av alla överklassnjutningar”.

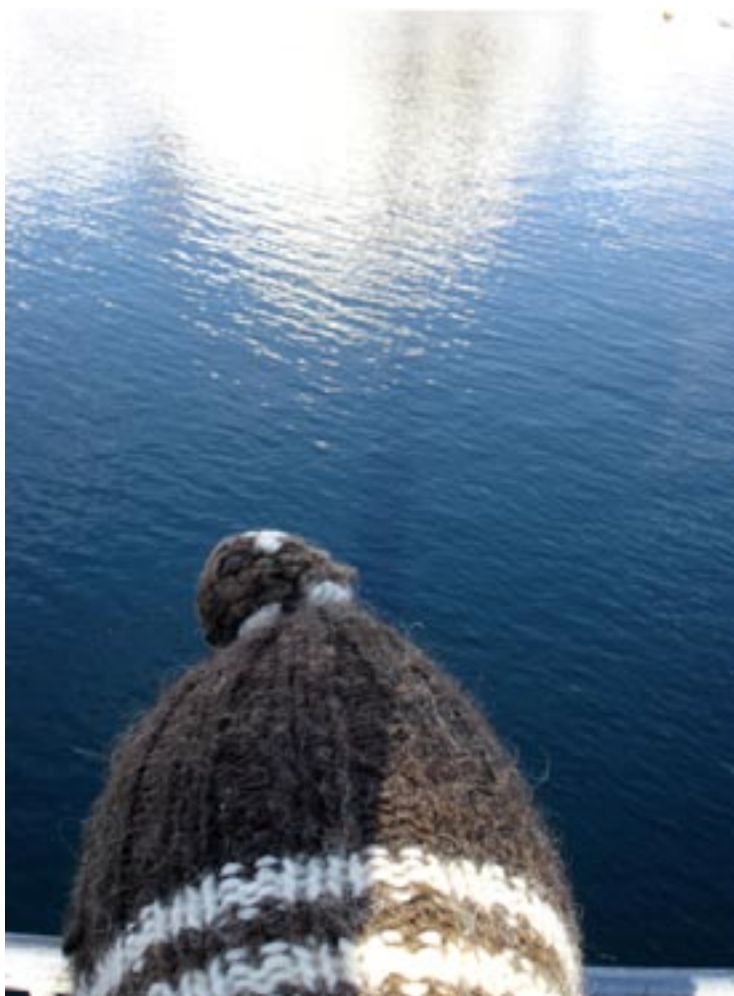
Vad är det som driver en målare att fånga ett landskap?

Adorno säger att det vilda är bara skönt på avstånd. Utan distans förlorar jaget perspektiven som ryms i förnuftet. Adorno säger också att “att inte känna är att drabbas av dumhet”.

Det Andra innanför

Vi vill gärna se skepp sjunka men inte vara ombord.
Vi vill gärna se stjärnhimlen men oftast sträcker sig inte längtan ändå ut i realiteten. Vi vill inte befinna oss i rymden ljudlöshet, tyngdlöshet, hetta och iskyla samtidigt....

Vi vill gärna resa till det främmande.
Men vi vill inte att det främmande flyttar in i våra vardagsrum.
Vi vill ha kontrollen och bestämma själva.
Frihet att resa.
Men inte utan kontroll låta vem eller vad som helst resa till oss.
Det exotiska är bara gott på avstånd.



Turist i min egen hjärna

Subjektets övergrepp på varandet definierar subjektet själv. Det är själva den maktrelationen, mellan mig och världen, som intresserar mig när jag går omkring bland utsikterna, dokumenterar och ordnar kaos. Om tanken reser fram och tillbaka i tur och retur mellan traumatan, såsom jag läser att Lacan läser Freud. Då kanske en hjärna består av dessa eviga rörelser i tid och rum mellan påståenden och frågor. På en nivå, tillsammans med det individuella språket- den egna specifika kartan över glappen mellan det betecknande och det betecknade. Och på en annan nivå tillsammans med det kända -det gemensamma språket. Och sedan vidare in i det okända - den "andres" språk. Det är hur komplicerat som helst. Och ungefär lika teoretiskt obegripligt som idén om att rymden inte har en ände. Det kända intill det okända- det andra- och tvärtom. Den Andre finns med mig inombords som konflikt i mitt jag, när jag reser i Verkligheten för att möta det okända som jag har en längtan efter. Jag förmodar att det exotiska är det som befinner sig mellan det betecknade och det betecknande. I det kaotiska glappet mellan mitt språk och det som det inte ännu formulerat, ordnat, erövrat.

Som turist reser jag i tid och rum. Till nya rum. För att simulera ett vidrörande vid själva rörelsen hos det kaos som vi eg gör allt för att undvika. Turisten möter det okända under kontrollerade former. Själva turistbegreppet innebär precis lagom distans. Meningen är att upplevelsorna blir njutbara. Det ovana -det oskadliggjort potentiellt farliga som underhållning och konsumtion. Jag betalar med frivillighet för att manipulera med det kända. Under kontroll. Ordet "turist" i sig konnoterar en bekvämlighet. Att turista är avkopplande. Frånkopplande de automatiska tankarna. Till en viss gräns. Just fram till gränsen. Men aldrig över. Det handlar inte om att möta det okända utan om att genom det kända betrakta och bli en tillfällig del av det främmande.



Och allt detta medans Antarktis smälter och sjunker

Jag speglar mig själv i Svolvaer. Tar foton av mig själv i något jag ser själv. Det största blir en bakgrund till min kamera. Jag sätter rent fysiskt min närvaro i förgrunden av bilden. Jag vill att det ska synas att mitt tänkande ”jag” redan stört erfarenheten av både av min egen upplevelse och av den som jag förmedlar. Ett synliggörande av det övergrepp min tanke iscensätter när jag som subjekt fångar upplevelsen i ett format. När jag tar kontrollen över det ogreppbara, det obegripliga. Jag har behov av att rekonstruera erfarenheten, omskapa den, utforska den. Som om upplevelsen inte är tillräcklig i sig. Det är då man plötsligt gör Estetik. Adorno menar att Naturen i sig inte äger estetiska kvalitéer. Jag använder Naturen som scen för det egna jagets obegriplighet utan att jag kommer i konflikt med någonting utanför mig själv förstås. Alltet står i underställd beroenderelation till mitt medvetande, min upplevelse. Det fiktiva står fritt i förhållande till verklighetens lagar. Att avbilda Det stora, formulera upplevelsen är att hävda medvetande. Identifiera sig själv. Orientera sig. Sätta flaggan på Nordpolen. Bestiga ett berg. Ringa in sig själv. Adorno menar att utan distans kan vi inte känna annat än chock. Beträktelser kräver avstånd. Precis som skräck och katastrofer på TV. Att ge det sublima- det som inte går att definiera- en identitet, är att skapa estetiska relationer.



S tövlar runt och erövrar

Varifrån kommer driften att bege sig ut i ett landskap med stafffi eller kamera? Varifrån kommer begäret att hantera Naturen som skönhetsobjekt? Har det med driften att kontrollera själva naturen att göra. Med glömskan inför den egna odödligheten i en romantiserad mak-trelation där jaget kontrollerar skapelsen. Är också varje avbildande en kärleksförklaring till den egna identiteten, till att jag är ett subjekt? Varifrån kommer annars längtan att skapa av det som plötsligt blir levande närvarande inom en. Det finns någon underlig absurditet och motsägelse i denna automatiska drift att vilja återskapa eller förvandla fascinationen. Om jag sjunker till botten. Till noll. Om jag stillnar till noll. Om jag bara erfar och inte vill hävda något, försvinner behovet att uttrycka, göra Konst då? Adorno talar om chocken av det okända. Vad är det som drivit folk att göra konst av det som väcker den inre fascinationen? Naturen är uppenbarligen större än vi själva. Vi kanske egentligen inte tål och står ut med att tystas av det tysta? Vi har kanske bara en naturlig drift att ständigt prata omkull det obegripliga med avsikt att erövra det.



Jag undrar, var börjar Kaos



Jag läser vidare i min bok om Adorno medan måsarna utanför fönstret skiter i civilisationskritiken. Jag undrar om vi, snärjda i det mänskliga språkets inneboende begränsningar, är blinda i språkets oundvikliga kategoriserande varpå vi hänger våra medvetanden och tankar. Vi kanske har missat något väsentligt: frågan om kaos alls är ett oberoende existentiellt problem. Var befinner sig kaos eg? Snarare innanför än utanför vår pannlob skulle jag tro. Kaos är väl snarare i de språkliga glappen inom oss och mellan oss än utanför oss själva. Naturens lagar verkar konstanta. Måsarnas kakafoni har genom tiderna varit konstant oföränderligt. Civilisationens nyckfulla språk däremot förändras ständigt. Det vildas lagar drabbar sällan mig, en modernitetens människa. Jag är besökare, i det vilda som kuliss. Jag underordnas inte det oidentifierade. Hurvida Naturen är skön eller inte är irrelevant i sig, det är den egna fascinationen som skön. Begäret att stirra sig in i blindhet är stark. Att stirra sig blind i det exotiskt övermåttiga. Och allt detta, medan världen utanför jagets perspektiv brinner. När Antarktis samtidigt smälter, sjunker. Jag tystas av och i den stora tystnaden medan idyllskapandet konstant i min hjärna pågår inför det bedövande landskapet längst i norr. Det möjliga - är den vackra scenen. Det omöjliga är att den förgås. Antarktis sjunker. Landskapsmålningarna i det ljuset är som tvserier. Screen som screen. Dimridåer. Kulturindustri som kulturindustri -för lättjans skull....Så jag undrar som sagt, var börjar kaos?